

Aluevalitus Lapin hyvinvointialueen aluevaltuuston päätöksestä 18.5.2026 § 32 (Arviointiryhmän toimenpide-ehdotuksia / Länsi-Pohjan sairaalan profiili / Aluevaltuuston päätöksen 30.3.2026 § 21 uudelleen käsitteleminen, diaarinumero LAPHA/733/00.02.05/2026).

KH 22.06.2026 § 239
900/00.04.02/2026

Valmistelijat ja lisätiedot (etunimi.sukunimi@tornio.fi)
Hannu Markkula, kaupunginlakimies

Lapin hyvinvointialueen aluevaltuusto on päättänyt 18.5.2026 § 32 Länsi-Pohjan sairaalan profiilin muuttamisesta. Kyseisellä päätöksellä aluevaltuusto on kumonnut aluevaltuuston aiemmin, 30.3.2026 § 21 tekemän päätöksen. Aluevaltuuston päätös 18.5.2026 on monella tavalla Meri-Lapin asukkaille, kunnille ja Länsi-Pohjan sairaalan henkilöstölle epäedullinen.

Aluevaltuuston päätökseen sisältyy useita päätöksen laillisuutta ja menettelyä koskevia seikkoja, joiden vuoksi asiasta on syytä valittaa Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Asiassa on tarpeen vaatia asian luonne huomioon ottaen myös täytäntöönpanon kieltämistä hallinto-oikeudelta.

Varsinainen valitus on pykälän liitteenä siihen kuuluvine liitteineen. Valitus perustuu seuraaviin näkökohtiin:

1. Täytäntöönpanon kieltäminen/keskeyttäminen

Valituksenalainen päätös on ristiriidassa perustuslaissa säädetyille oikeudelle riittäviin terveystalouksiin. Mikäli täytäntöönpanoa ei kielletä/keskeytetä, alueelta poistuu terveystalousten tuottamiseen tarvittava työvoima ja osaaminen.

Hyvinvointialueen tavoitteleva taloudellinen säästö ei ole peruuttamaton intressi, toisin kuin hengen ja terveyden vaarantuminen. Jo vaarantunutta ja vahinkoihin johtanutta potilasturvallisuutta ei voida korjata jälkikäteen päätöksen kumoamisen yhteydessä.

2. Päätöksen lainvastaisuus

Valituksenalaisen päätöksen täytäntöönpano vaarantaisi perustuslailla turvattujen hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien lakisääteisten terveystalousten järjestämisen. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että perustuslaki edellyttää julkisen vallan turvaavan terveystalousten riittävyyden ja saatavuuden maan eri osissa asuville. Aluevaltuuston päätös johtaisi ilmeiseen yhdenvertaisuusongelmaan palveluiden saatavuudessa Lapin hyvinvointialueella sekä potilasturvallisuuden vaarantamiseen ja siten päätös on lainvastainen.

Terveydenhuoltolain mukaan terveydenhuollon toiminnan on oltava laadukasta, turvallista ja asianmukaisesti toteutettua. Aluevaltuuston päätöksen toimenpiteet heikentävät hyvinvointialueen kykyä hoitaa äkillisesti heikkenevää potilasta ja vaarantavat potilasturvallisuuden. Päätös on täten lainvastainen.

Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen toimien on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden ja käytettävä toimivaltaa lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Tavoiteltu vuosittainen säästö ei muodosta sellaista suhteellisuusperiaatteen mukaista vastinetta sille perusoikeuksien heikennykselle, jonka valituksenalainen päätös alueen asukkaille aiheuttaa. Vaihtoehtoisia keinoja talouden tasapainottamiseksi ei ole päätöksenteossa riittävästi punnittu.

Hyvinvointialueen itsehallinto perustuu perustuslakiin ja lakiin hyvinvointialueesta. Hallinto-oikeuden professori (emeritus) Olli Mäenpää on todennut asiantuntijalausunnossaan, että arviointimenettelyä koskeva sääntelyä ei voida tulkita ja sovita laajentavasti siten, että arviointiryhmällä olisi toimivaltaa omilla ehdotuksillaan korvata aluevaltuuston päätösvallan käyttö. Valituksenalaisella päätöksellä aluevaltuusto on tosiasiaa asetettu sitovasti noudattamaan arviointiryhmän toimenpide-ehdotusta, vaikka sille ei lainsäädännössä anneta tällaista sitovaa vaikutusta.

3. *Päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä*

3.1. Päätöksen toimeenpanoa koskeva menettelyvirhe

Hyvinvointialueesta annetun lain (241/2020) 101 §:n mukaan aluehallitus voi jättää aluevaltuuston päätöksen toimeenpanematta ja palauttaa asian aluevaltuuston uudelleen käsiteltäväksi, jos aluehallitus katsoo, että aluevaltuuston päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, aluevaltuusto on ylittänyt toimivaltansa tai päätös on muuten lainvastainen.

Valituksen kohteena oleva aluevaltuuston päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, koska asia on saatettu uudelleen aluevaltuuston käsiteltäväksi ilman, että aluehallitus olisi todennut minkään hyvinvointialuelain 101 §:n vaatimuksista palauttamiselle täytyvän.

3.2. Valituksen devolutiivisen vaikutuksen rikkominen

Aluevaltuuston 30.3.2026 § 21 tekemästä päätöksestä valtiovarainministeriö teki aluevalituksen Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Tästä valituksen vireilläolosta huolimatta aluehallitus päätti 11.5.2026 § 214 esittää aluevaltuustolle, että aluevaltuusto kumoaa 30.3.2026 § 21 tekemänsä päätöksen ja käsitellä asian uudelleen arviointiryhmän 23.4.2026 antamien toimenpide-ehdotusten pohjalta.

Valituksen devolutiivinen vaikutus merkitsee valituksen kohteena olevan asian siirtymistä hallintotuomioistuimen käsiteltäväksi hallintoprosessissa. Samalla hallintoasia muuttuu hallintolainkäyttöasiaksi. Valituksella on rajoitettu devolutiivinen vaikutus. Hallintoasiaa koskevan oikeudenkäynnin vireilläolo ei estä valituksen kohteena olevassa päätöksessä olevan asia- tai menettelyvirheen korjaamista hallintolain 50 §:n nojalla päätöksen tehneessä viranomaisessa.

Päätösesityksessä ei ole todettu, että asia olisi tuotu uudelleen päätettäväksi hallintolain 50 §:n mukaisena itseoikaisuna. Täten aluevaltuuston päätös 18.5.2026 § 32 on tehty lainvastaisesti hallintoasian muututtua hallinto-oikeuteen vireille tulleen valituksen myötä hallintolainkäyttöasiaksi.

3.3. Puutteellinen selvitys asian valmistelussa

Valituksenalaisen päätöksen valmistelussa ja esittelyssä on esitetty muun muassa potilaiden valinnanvapauteen liittyen tietoja, jotka pohjautuvat NHG oy:n laskelmiin, vaikka hyvinvointialueen oma selvitys osoittaa näistä tiedoista poikkeavia lukuja. Valinnanvapaudesta syntyviä kustannuksia on vähätelty virheellisesti ja tarkoitushakuisesti. THL:n tilastoja on tulkittu väärin sekä arvioitu puutteellisesti lisäkustannuksia ensihoidon, potilassiirtojen ja henkilöstökulujen osalta. Aluevaltuustolle ei ole esitetty selvitystä, joka kumoaisi viranomaislähteistä saatavissa olevat tiedot. Myös ennakkovaikutusten arviointi on ollut puutteellista.

3.4. Päätöksen tekemiseen on osallistunut esteellisiä henkilöitä

Lapin hyvinvointialueen johtaja Jari Jokela on nimetty varsinaiseksi jäseneksi valtiovarainministeriön asettamaan arviointiryhmään ja aluehallituksen puheenjohtaja Timo Peisa on nimetty arviointiryhmän toimesta sen pysyväksi asiantuntijaksi. Arviointiryhmä on valtiovarainministeriön asettama valtion viranomainen.

Hyvinvointialueen johtaja, hyvinvointialueen aluehallituksen esittelijänä, sekä hyvinvointialueen virkavalmistelusta vastaavana virkamiehenä esitti aluehallitukselle 13.4.2026 § 141 aluevaltuuston päätösten 30.3.2026 täytäntöönpanoa koskevassa asiassa, että arviointiryhmältä pyydetään kannanotto hyvinvointialueen arviointimenettelyä koskevan hyvinvointialuelain toteutumiseen aluevaltuuston päätöksessä. Hyvinvointialuejohtaja Jokela siis toisaalta hyvinvointialueen johtavana viranhaltijana ja aluehallituksen esittelijänä esitti pyydettyä kannanottoa valtion viranomaisena toimivalta arviointiryhmältä, jossa hän itse on jäsenenä antamassa pyydetyt kannanotot mm. päätöksen lainmukaisuudesta ja aluevalituksen perusteluista. Esteellisyyttä arvioitaessa on otettava huomioon, että hyvinvointialuejohtaja Jokela on koulutukseltaan juristi ja tämän vuoksi hänellä on korostettu velvollisuus noudattaa esteellisyyttä koskevia hallintolain säännöksiä.

Hyvinvointialueen johtaja Jokela ja aluehallituksen puheenjohtaja Peisa ovat osallistuneet sekä arviointiryhmän toimenpide-ehdotusten valmisteluun, että päättämään aluevaltuuston toimenpide-ehdotuksia koskevien päätösten täytäntöönpanosta ja laillisuustulkinnasta. He ovat osallistuneet myös aluevaltuuston 30.3.2026 § 21 päätöksen viemiseen uudelleen päätettäväksi aluevaltuustoon (18.5.2026 § 32), vaikka valtiovarainministeriön tekemä aluevalitus on ollut jo vireillä hallinto-oikeudessa.

Hyvinvointialueen johtaja Jokela ja aluehallituksen puheenjohtaja Peisa ovat tässä asiassa kahden tahon, aluevaltuuston ja arviointiryhmän, viranomaisia ja näiden viranomaisten valmisteluun, esittelyyn ja päätöksentekoon osallistuneita. Tämä asetelma on aiheuttanut esteellisyyden, mikä on vaarantanut päätöksenteossa luottamuksen hyvinvointialuejohtajan ja aluehallituksen puheenjohtajan puolueettomuuteen.

Valituksenalaisen päätöksen käsittelyssä oli läsnä asiasta käydyn keskustelun aikana arviointiryhmän puheenjohtaja Jyrki Myllyvirta sekä arviointiryhmän jäsen, sosiaali- ja terveysministeriön ohjausyksikön johtaja Andreas Blanco Sequeiros. Molemmat käyttivät useita puheenvuoroja, joissa he voimakkaasti sanankääntein totesivat Lapin hyvinvointialueen joutuvan aluejakoselvitykseen, mikäli aluevaltuutetut eivät hyväksy arviointiryhmän toimenpide-ehdotusta sellaisenaan ja kumoa 30.3.2026 § 21 tehtyä päätöstä. Edellä mainitut henkilöt ovat olleet esteellisinä läsnä asian käsittelyn aikana, he ovat ottaneet osaa asiasta käytyyn

keskusteluun ja puheenvuoroillaan pyrkineet voimakkaasti vaikuttamaan siihen, että arviointiryhmän toimenpide-ehdotukset tulisivat hyväksytyiksi. On ilmeistä, että heidän käyttämänsä tarkoitushakuiset puheenvuorot ovat vaikuttaneet aluevaltuutettujen äänestyskäyttäytymiseen ja sitä myötä syntyneen päätöksen sisältöön.

3.5. Puutteellinen kuuleminen

Asian valmistelussa alueen kuntien, asukkaiden ja Länsi-Pohjan sairaalan ja sen henkilöstön kuuleminen on ollut puutteellista tai sitä ei ole tapahtunut lainkaan. Lapin hyvinvointialueen asukkaat ja palvelujen käyttäjät sekä alueen kunnat ovat välittömästi asianosaisia ratkaisussa, joka koskee heidän julkisen terveydenhuoltonsa saatavuutta ja sisältöä. Kuulemista koskevat puutteet ovat niin olennaisia, että päätöksen on katsottava syntyneen virheellisessä järjestyksessä.

Esitän, että kaupunginhallitus tekee Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelle liitteenä olevan aluevalituksen.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Kujala Jukka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää tehdä Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelle liitteenä olevan aluevalituksen.

Katsotaan pöytäkirja tarkastetuksi kokouksessa tämän pykälän osalta.

Päätös

Varajäsen Marja-Liisa Husa saapui kokoukseen tämän asian käsittelyn aikana kello 13.09.

Keskustelun aikana aluevalituksen liitteeseen tehtiin täsmennyksiä ja lisäyksiä, jotka kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti.

Kaupunginhallitus päätti tehdä Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelle aluevalituksen korjatun liitteen mukaisesti.

Jäsen Tuija Palosaari ja varajäsenet Jan-Mikael Hakomäki ja Marja-Liisa Husa poistuivat kokouksesta päätöksenteon jälkeen kello 13.53.
